

รายงานการประชุมสภาการศึกษา

ครั้งที่ 2/2547

วันพุธที่ 31 มีนาคม 2547

ณ ห้องประชุมสีปนนท์ เกตุทัต

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กรรมการที่มาประชุม

1. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประธาน
(นายอดิศักดิ์ โพธารามิก)
2. ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรรมการ
(นายสมบัติ กลิ่นผา รองปลัดกระทรวงฯ มาแทน)
3. ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรรมการ
(นางสาวมลิวลีย์ กุลละวณิชย์ ผู้ตรวจราชการกระทรวงฯ มาแทน)
4. ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรรมการ
(นางดวงทิพย์ สุรินทาธิป ที่ปรึกษาด้านต่างประเทศ มาแทน)
5. ปลัดกระทรวงมหาดไทย กรรมการ
(นายศิวัช ศิริเสาวลักษณ์ ผู้ช่วยปลัดกระทรวงฯ มาแทน)
6. ปลัดกระทรวงแรงงาน กรรมการ
(นายไพศาล พฤฒิพร รองปลัดกระทรวงฯ มาแทน)
7. ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม กรรมการ
(นางยุพา ประเสริฐยิ่ง รองอธิการสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มาแทน)
8. ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กรรมการ
(นายศักดิ์สิทธิ์ ตรีเดช รองปลัดกระทรวงฯ มาแทน)
9. ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กรรมการ
(นางพรนิภา ลิ้มปวยออม)
10. เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา กรรมการ
(นางสาวพวงเพชร สารคุณ รองเลขาธิการฯ มาแทน)
11. เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรรมการ
(คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา)

12. เลขธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
(นายวีระศักดิ์ วงษ์สมบัติ)		กรรมการ
13. เลขธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา
(นายพลสันห์ โพธิ์ศรีทอง รองเลขธิการฯ มาแทน)		กรรมการ
14. เลขธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรรมการ
(นายบุญยงค์ เวชมนีศรี รองเลขธิการฯ มาแทน)		
15. ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ
(นางสาวสิรินธร พวงกนก
ผู้อำนวยการสำนักจัดทำงบประมาณด้านการศึกษาและวัฒนธรรม มาแทน)		กรรมการ
16. เลขธิการครุสภา
(นายจักรพรรดิ วัฒนา)		กรรมการ
17. ผู้อำนวยการสำนักงานรับรองมาตรฐาน
และประเมินคุณภาพการศึกษา
(ศาสตราจารย์สมหวัง พิธิยานุวัฒน์)		กรรมการ
18. พระเทพโสภณ (ประยูร ธมมจิตโต)		กรรมการ
19. นางสาวจันทร์เพ็ญ	แก้วเซียงใต้	กรรมการ
20. นายมานะ	สุดสงวน	กรรมการ
21. นายอนุชากร	มาศฉมาดล	กรรมการ
22. นายธนา	เบญจาทิกุล	กรรมการ
23. นายวินัย	สะมะฮุน	กรรมการ
24. นายพงษ์	ตนานนท์	กรรมการ
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เลขา	ปิยะอัจฉริยะ	กรรมการ
26. ศาสตราจารย์สุมน	อมรวิวัฒน์	กรรมการ
27. ศาสตราจารย์ทักษิณา	สวนานนท์	กรรมการ
28. นายอำพล	จินดาวัฒนะ	กรรมการ
29. นางมลิวลัย	ธรรมแสง	กรรมการ
30. นายทองอยู่	แก้วไทรฮะ	กรรมการ
31. นายสุวิวัฒน์	เงินน้ำ	กรรมการ
32. นายพิสิฐ	เจริญวงศ์	กรรมการ
33. นายสมชัย	วุฒธิปรีชา	กรรมการ
34. ศาสตราจารย์เกรียงศักดิ์	เจริญวงศ์ศักดิ์	กรรมการ

35. รองศาสตราจารย์วีริยะ	นามศิริพงศ์พันธุ์	กรรมการ
36. นายมนู	อรดีตลเชษฐ์	กรรมการ
37. นายพารณ	อิศรเสนา ณ อยุธยา	กรรมการ
38. ศาสตราจารย์ยงยุทธ	ยุทธวงศ์	กรรมการ
39. นายสุทินันท์	ปรัชญพฤทธิ	กรรมการ
40. นายนิพนธ์	สุรพงษ์รักเจริญ	กรรมการ
41. นายมานิจ	สุขสมจิตร	กรรมการ
42. นางจรรยาพร	ธณินทร์	กรรมการ
43. เลขาธิการสภาการศึกษา (นายรุ่ง แก้วแดง)		กรรมการและเลขานุการ
44. รองเลขาธิการสภาการศึกษา (นางสิริพร บุญญานันต์)		ผู้ช่วยเลขานุการ

กรรมการที่มาประชุมไม่ได้

1. พระราชเมธาภรณ์ (แสง ธมเมสโก)		กรรมการ
2. นายประเวศ	พุ่มพวง	กรรมการ
3. นายวิฑธยา	บริบูรณ์ทรัพย์	กรรมการ
4. พระราชครูวามเทพมุนี		กรรมการ
5. รองศาสตราจารย์ชนะ	กสิภาร์	กรรมการ
6. นางพริ้มพราย	สุฟโปฏก	กรรมการ
7. ศาสตราจารย์วิจิตร	ศรีสอ้าน	กรรมการ
8. ภราดา วิศิษฐ์	ศรีวิชัยรัตน์	กรรมการ
9. ศาสตราจารย์วีรุณ	ตั้งเจริญ	กรรมการ
10. นายวีระชัย	วรรณีกกุล	กรรมการ
11. นายพิสิษฐ์	ณ พัทลุง	กรรมการ
12. ศาสตราจารย์ชัยอนันต์	สมุทวณิช	กรรมการ
13. นายกฤษณพงศ์	กীরติกร	กรรมการ
14. นายวิฑธยา	มานะวานิชเจริญ	กรรมการ
15. นายอมเรศ	ศิลาอ่อน	กรรมการ
16. นายชิงชัย	หาญเจนลักษ์ณ	กรรมการ

ผู้เข้าร่วมประชุม

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. นายปิยะบุตร ชลวิจารณ์	ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
2. ศาสตราจารย์วรงค์ดี กนกกุลชัย	ผู้แทนคณาจารย์ไทย สถาบัน AIT
3. นายดำรง ลิมาภิรักษ์	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 8 ว
4. นางอรทัย สิทธิสงวน	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนฯ สป. มท.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

1. นางนงราม เศรษฐพานิช	ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนการศึกษา
2. นายวิเชียร เกตุสิงห์	ที่ปรึกษาด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา
3. นายอรรุณ จันทวานิช	รองเลขาธิการสภาการศึกษา
4. นายชินภัทร ภูมิรัตน	ที่ปรึกษาด้านระบบการศึกษา
5. นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล	ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานและพัฒนาการเรียนรู้อ
6. นายนพพร สุวรรณรุจิ	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษา
7. นางสุรางค์ โพธิ์พฤกษ์งามค์	ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา
8. นางสาวจิรพรรณ ปุณเกษม	ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา
9. นางสาวสุทธศรี วงษ์สมาน	รักษาราชการแทนผู้อำนวยการ
สำนักนโยบายและแผนการศึกษา
10. นางนิรมล กิตติวิบูลย์	หัวหน้ากลุ่มพัฒนาระบบบริหาร
11. นางอรุณี สถาณพงษ์	นักวิชาการศึกษา 8
12. นางสาววัยพร แสงนภาพวร	นักวิชาการศึกษา 8 ว.
13. นางทิพย์สุดา สุขเมธเสนีย์	นักวิชาการศึกษา 8 ว.
14. นางอัมพร พงษ์กัสนานันท์	นักวิชาการศึกษา 8 ว.
15. นางเพ็ญพรรณ จิตตะเสนีย์	นักวิชาการศึกษา 8 ว.
16. นางเรืองรัตน์ วงศ์ปราโมทย์	นักวิชาการศึกษา 8 ว.

เริ่มประชุมเวลา 13.45 น.

วาระที่ 1 เรื่องที่ประธาน / เลขานุการแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

กรรมการและเลขานุการ (นายรุ่ง แก้วแดง) ได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของกระทรวง และได้มีการประกาศ

ยุทธศาสตร์ดังกล่าวต่อสาธารณชน โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2547 ณ ศูนย์การประชุมไบเทค รวมทั้งถ่ายทอดสดผ่านทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ไปยังทั่วประเทศด้วย

สำนักงานฯ จึงขอนำเอกสารและแผนภูมิเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ดังกล่าวมาเสนอกรรมการทุกท่านเพื่อโปรดทราบ

วาระที่ 2 รับรองรายงานการประชุม ครั้งที่ 1/2547

กรรมการและเลขานุการ (นายรุ่ง แก้วแดง) ได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า ฝ่ายเลขานุการได้จัดส่งรายงานการประชุม ครั้งที่ 1/2547 ให้กรรมการทุกท่านพิจารณารับรองแล้ว มีผู้ขอแก้ไขเพิ่มเติม 1 ราย คือ ผู้แทนปลัดกระทรวงวัฒนธรรม จาก นางสาวยุพา ประเสริฐยิ่ง เป็นนางยุพา ประเสริฐยิ่ง

ที่ประชุมพิจารณาแล้ว รับรองรายงานการประชุม ครั้งที่ 1/2547 โดยมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการดำเนินการแก้ไขชื่อผู้แทนปลัดกระทรวงวัฒนธรรมให้ถูกต้อง

วาระที่ 3 เรื่องสืบเนื่องเพื่อพิจารณา : ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรชุมชน องค์กรเอกชน รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ พ.ศ.

ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนการศึกษา สกศ. (นางนงราม เศรษฐพานิช) รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า สืบเนื่องจากการประชุมสภาการศึกษา ครั้งที่ 1/2547 ซึ่งมีมติเห็นชอบในหลักการของร่างกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรชุมชน องค์กรเอกชน รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ พ.ศ. โดยมอบหมายให้คณะทำงานที่ยกร่างกฎกระทรวงฉบับนี้ไปดำเนินการปรับแก้สาระสำคัญ เพื่อให้ร่างกฎกระทรวงฯ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาทางเลือก ใน 4 ประเด็น คือ

1. การกำหนดเงื่อนไขการให้เงินอุดหนุนแก่องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน
2. การจัดการเรียนรู้ การกำหนดคุณสมบัติของผู้จัดศูนย์การเรียนรู้ และการวัดผลผู้เรียน
3. การประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้
4. การจัดตั้งและยกเลิกศูนย์การเรียนรู้

สำนักงานฯ จึงได้จัดประชุมปรึกษาหารือกับคณะทำงานยกร่างกฎกระทรวง โดยมี นางรัชณี ธงไชย และนายยุทธชัย เฉลิมชัย เป็นประธานและเลขานุการ ผลจากการประชุมมีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขดังนี้

1. การกำหนดเงื่อนไขการให้เงินอุดหนุนแก่องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน

ร่างกฎกระทรวงฯ หมวด 1 ข้อ 3 ได้กำหนดว่า การที่ศูนย์การเรียนจะได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจะต้องเร่งรัดการออกกฎหมายในเรื่องนี้เป็นการเฉพาะ โดยบรรจุเงื่อนไขและรายละเอียดต่าง ๆ ให้ชัดเจนในกฎหมายดังกล่าว

ส่วนการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผลการใช้จ่ายงบประมาณของศูนย์การเรียน ในทางปฏิบัติสามารถดำเนินการได้อยู่แล้ว เนื่องจากมาตรา 62 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้รัฐสามารถตรวจสอบ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักการศึกษ แนวการจัดการศึกษา และคุณภาพมาตรฐานการศึกษา

2. การจัดการเรียนรู้ การกำหนดคุณสมบัติของผู้จัดศูนย์การเรียน และการวัดผลผู้เรียน

ได้เพิ่มสาระในหมวด 4 ข้อ 9 และข้อ 10(2) โดยกำหนดให้การจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้ใช้หลักสูตรที่ศูนย์การเรียนพัฒนาขึ้น และให้มีการประเมินผลตามสภาพจริง ตามพัฒนาการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

ส่วนการจัดการศึกษาและการประเมินผลผู้เรียนสำหรับการศึกษาในระบบ ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และต้องมีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับหลักการและเกณฑ์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศูนย์การเรียนสามารถปรับให้ยืดหยุ่นได้ตามจุดเน้นและมาตรฐานการเรียนรู้ที่ศูนย์การเรียนพัฒนาขึ้นตามความเหมาะสม ซึ่งสาระดังกล่าวปรากฏในข้อ 9(3) และข้อ 10(1)

สำหรับคุณสมบัติของผู้จัดการเรียนรู้ของศูนย์การเรียน ได้เพิ่มสาระในหมวด 2 ข้อ 6(2) โดยการขอจดทะเบียนจัดตั้งศูนย์การเรียน นอกจากผู้ขอต้องเสนอแผนงานหรือโครงการจัดตั้งศูนย์การเรียนแล้ว ต้องเสนอข้อมูลบุคลากรและผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ด้วย

3. การประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียน

ได้เพิ่มสาระในหมวด 1 ข้อ 4 โดยกำหนดให้ศูนย์การเรียนจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน ปีละ 1 ครั้ง และปฏิบัติตามข้อกำหนดของการประกันคุณภาพภายใน และรับการประกันคุณภาพภายนอกโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม

นอกจากนั้น ยังได้ปรับแก้/เพิ่มเติมสาระในหมวด 5 ข้อ 12(3) โดยกำหนดให้การประเมินผลของศูนย์การเรียนเชื่อมโยงกับการยกเลิกศูนย์ฯ หากผลการประเมินพบว่า การดำเนินงานไม่มีคุณภาพ ขัดต่อวัตถุประสงค์ กฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

4. การจัดตั้งและยกเลิกศูนย์การเรียนรู้

ได้ปรับแก้จากเดิมที่ให้อำนาจแก่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นที่สุด เป็นให้คำวินิจฉัยของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นที่สุด

ส่วนเหตุผลที่ไม่ได้ปรับแก้ให้คำวินิจฉัยสิ้นสุดที่เขตพื้นที่การศึกษานั้น เนื่องจากคณะทำงานฯ เห็นว่า ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา เป็นบุคคลกลุ่มเดียวกัน อาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมได้

ข้อเสนอเพื่อพิจารณา คือ สำนักงานฯ ขอเสนอสภาการศึกษาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความเห็นชอบสาระบัญญัติในร่างกฎกระทรวงฯ ที่เสนอ และนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป

การพิจารณา

1. การกำหนดเงื่อนไขการให้เงินอุดหนุนแก่องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการจะต้องเร่งรัดการออกกฎหมายในเรื่องนี้เป็นการเฉพาะ โดยบรรจุเงื่อนไขและรายละเอียดต่าง ๆ ให้ชัดเจนในกฎหมายดังกล่าว

ประธานฯ ได้ตั้งข้อสังเกตว่า เมื่อร่างกฎกระทรวงฯ ฉบับนี้มีผลบังคับใช้แล้ว จะยังไม่สามารถดำเนินการได้โดยสมบูรณ์ เนื่องจากจะต้องมีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการให้เงินอุดหนุน เป็นไปได้หรือไม่ที่จะตัดข้อความว่า ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายกำหนด ในข้อ 3 ของร่างกฎกระทรวงฯ ออก และเพิ่มเติมสาระเกี่ยวกับการให้เงินอุดหนุนไว้เลย

ในเรื่องนี้ กรรมการและเลขานุการ (นายรุ่ง แก้วแดง) ได้ชี้แจงว่า เนื่องจากการให้เงินอุดหนุนสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีค่าใช้จ่ายการศึกษาแก่องค์กรทางสังคมที่สนับสนุนหรือจัดการศึกษา เป็นเรื่องใหม่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงได้กำหนดให้ออกเป็นกฎหมาย

ดังนั้น เมื่อร่างกฎกระทรวงฯ ฉบับดังกล่าวอ้างอิงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ควรปรับแก้สาระในร่างกฎกระทรวงฯ เป็น ศูนย์การเรียนรู้มีสิทธิได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ ก็จะสามารถดำเนินการได้ หรือหากจะเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ คือ ศูนย์การเรียนรู้มีสิทธิได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ ตามกฎหมายที่จะออกตามมาตรา 14 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา (นางสาวพวงเพชร สารคุณ) ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ในการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีนั้น จะต้องเป็นไปตามประมวลรัษฎากร ซึ่งจะกำหนดหลักเกณฑ์ว่า กรณีใดจะลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีให้กับเอกชน หรือหน่วยงานที่จัดการศึกษา โดยต้องมีการออกพระราชกฤษฎีกาเพื่อลดหย่อนตามประมวลรัษฎากรอีกชั้นหนึ่ง

นายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา ได้ตั้งข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า ในกรณีที่ภาคเอกชนเข้าไปช่วยสนับสนุนงบประมาณการจัดการศึกษาให้แก่ศูนย์การเรียนรู้ จะได้รับการลดหย่อนภาษีด้วยหรือไม่

นายสุวัฒน์ เงินน่ำ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อสังเกตของนายพารณว่า การได้รับลดหย่อนภาษีจากการที่ภาคเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมสนับสนุนการจัดการศึกษา กับการได้รับลดหย่อนและยกเว้นภาษีค่าใช้จ่ายของศูนย์การเรียนรู้ที่จัดการศึกษา เป็นคนละเรื่องกันซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดว่า เอกชนที่เข้ามาสนับสนุนการจัดการศึกษาก็มีสิทธิได้รับการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษาด้วยเช่นกัน โดยจะต้องมีการออกเป็นพระราชกฤษฎีกาเกี่ยวกับการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี ตามที่รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาชี้แจง

ศาสตราจารย์เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ เสนอแนะแนวทางการดำเนินงานใน 2 ประเด็น คือ

1. ระบุสาระเกี่ยวกับการอุดหนุน ลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีไว้ในกฎกระทรวงฉบับนี้
2. ดำเนินการร่างกฎกระทรวงว่าด้วยการอุดหนุน ลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีการจัดการศึกษา

ในเรื่องนี้ นายมานิจ สุขสมจิตร ได้ให้ข้อมูลว่า พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา และกฎกระทรวง เป็นกฎหมายที่มีศักดิ์แตกต่างกัน โดยในส่วนของประมวลรัษฎากรนั้น มีศักดิ์เป็นพระราชบัญญัติ กฎกระทรวงฉบับนี้จึงมีศักดิ์ต่ำกว่า และไม่สามารถกำหนดเรื่องการอุดหนุน ลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีได้

ดังนั้น จึงเห็นควรให้คงสาระดังกล่าวไว้ ตามที่คณะทำงานฯได้เสนอมา

ศาสตราจารย์ยงยุทธ ยุทธวงศ์ เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของนายมานิจที่ให้คงสาระของร่างกฎกระทรวงฯไว้ ตามที่คณะทำงานฯเสนอมา เพราะหากตัดข้อความที่ระบุว่า ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดออก จะทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความไม่ชัดเจนในการนำร่างกฎกระทรวงฉบับนี้ไปใช้ รวมทั้งก็ยังคงต้องไปดำเนินการร่างพระราชกฤษฎีกาตามประมวลรัษฎากรเกี่ยวกับการลดหย่อน/ยกเว้นภาษี และออกกฎหมายเกี่ยวกับการให้เงินอุดหนุน

2. การจัดการเรียนรู้ การกำหนดคุณสมบัติของผู้จัดศูนย์การเรียนรู้ การวัดผล ผู้เรียน และการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้

นายธนา เบญจาทิกุล เสนอแนะให้มีการเพิ่มเติมนิยามของศูนย์การเรียนรู้ และผู้จัด ศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้ร่างกฎกระทรวงฉบับนี้มีความชัดเจนที่จะนำไปปฏิบัติมากยิ่งขึ้น

นายสุวัฒน์ เงินน้ำ มีข้อสังเกตว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 18(3) กำหนดให้ ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ... และสถาบันสังคมอื่นเป็นผู้จัด แต่ศูนย์การเรียนรู้ตามร่างกฎกระทรวง ฉบับนี้สามารถจัดการศึกษาในระบบได้ จะเป็นการขัดกับหลักการของพระราชบัญญัติฯ หรือไม่

ในเรื่องนี้ กรรมการและเลขานุการ (นายรุ่ง แก้วแดง) ชี้แจงว่า ในการตีความการจัดการศึกษารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ นั้น ให้พิจารณาว่า ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่เรียนที่ 1) หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกโรงเรียน 2) บุคคล 3) ครอบครัว ... และ 14) สถาบันสังคมอื่น เป็นผู้จัด ส่วนรูปแบบการจัดการศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรา 15 ของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือ จัดการศึกษาได้ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้

3. การจัดตั้งและการยกเลิกศูนย์การเรียนรู้

นายมานิจ สุขสมจิตร ตั้งข้อสังเกตว่า การที่ร่างกฎกระทรวงฉบับนี้กำหนดให้ผู้มี สิทธิขออนุญาตจดทะเบียนจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ มี 2 ประเภท คือ 1) ผู้แทนนิติบุคคล สำหรับ องค์การชุมชนที่เป็นนิติบุคคลและองค์กรเอกชน และ 2) ผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากองค์กร ชุมชน สำหรับองค์กรชุมชนที่ไม่เป็นนิติบุคคล จะเพียงพอแก่การกำกับดูแลให้เป็นไปตาม กฎหมายหรือไม่ เพื่อมิให้เกิดกรณีเช่นเดียวกับการจัดตั้งสาขาของพรรคการเมือง โดยมุ่งหวัง การได้รับเงินอุดหนุนจากกองทุนสนับสนุนพรรคการเมือง

ในเรื่องนี้ นายยุทธชัย เฉลิมชัย เลขานุการคณะทำงานฯ ชี้แจงว่า คณะทำงานฯ ได้ ให้ความสำคัญและระมัดระวังในเรื่องการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ เพื่อขอรับเงินอุดหนุน ลดหย่อน หรือยกเว้นภาษีการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก จึงได้กำหนดนิยามให้รัดกุม

โดยในส่วนขององค์กรชุมชน จะต้องมิใช่ผู้มีอำนาจหรือถิ่นที่อยู่อาศัยประจำอยู่ใน ชุมชน และมีลักษณะร่วมกันดำเนินการในลักษณะที่เป็นองค์กรซึ่งมีระเบียบแบบแผนตาม สมควร มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ในเชิงสาธารณประโยชน์ และไม่แสวงหากำไร ส่วนองค์กร เอกชน จะต้องเป็นนิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ ไม่ แสวงหากำไร และมีที่ตั้งหรือส่วนงานรับผิดชอบอยู่ในภูมิลำเนาเดียวกันกับศูนย์การเรียนรู้ ที่จะจัดตั้ง

ดังนั้น ผู้มีสิทธิยื่นคำขอจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ ในกรณีนิติบุคคลก็ต้องเป็นผู้แทนนิติบุคคลตามกฎหมาย ส่วนกรณีองค์กรชุมชนที่ไม่ได้เป็นนิติบุคคล ก็จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายมาจากองค์กรชุมชน

ศาสตราจารย์ยงยุทธ ยุทธวงศ์ ตั้งข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า การที่กฎกระทรวงกำหนดว่า เมื่อผู้ขอจดทะเบียนได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และยื่นเอกสารหลักฐานครบถ้วน ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฯ รับจดทะเบียน ควรจะต้องมีกระบวนการตรวจสอบคุณภาพก่อนรับจดทะเบียนหรือไม่ อย่างไร

นายอนุชากร มาศฉมาดล มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 41 ได้กำหนดให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดระดับหนึ่ง หรือทุกระดับตามความพร้อม โดยในมาตรา 42 ได้กำหนดให้ กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อม ซึ่งมี 6 องค์ประกอบ 11 ตัวชี้วัด และ 5 เงื่อนไข ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องผ่านการประเมินความพร้อมตามหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวก่อน จึงจะจัดการศึกษาได้

ขณะที่การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ เพียงแต่มีเอกสารหลักฐานครบถ้วนก็สามารถยื่นขอจดทะเบียนได้เลย ดังนั้น จึงเห็นด้วยว่าควรมีกระบวนการตรวจสอบหรือประเมินความพร้อมก่อนที่จะรับจดทะเบียนจัดตั้ง ทั้งนี้ก็เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ

นางสาวจันทร์เพ็ญ แก้วเชิงใต้ เสนอแนะว่า ควรมีการเพิ่มเติมสาระสำคัญในนิยามขององค์กรชุมชน และองค์กรเอกชน ว่า ต้องมีรายงานการจัดกิจกรรมประจำปี จึงจะขอจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ได้ เพื่อแก้ไขปัญหาเอกสารประกอบการพิจารณาไม่มีคุณภาพและมาตรฐาน

ศาสตราจารย์สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ เสนอแนะให้เพิ่มเติมถ้อยคำว่า ...ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฯ พิจารณารับจดทะเบียน เพื่อเป็นหลักประกันว่า ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ฯ จะต้องตรวจสอบปริมาณและคุณภาพของเอกสารหลักฐานก่อนรับจดทะเบียน

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษา (นางสาวพวงเพชร สารคุณ) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการอนุญาตว่า มี 2 ระบบ คือ 1) ระบบการจดทะเบียน 2) ระบบอนุญาต โดยระบบการจดทะเบียนนั้น ถ้าเอกสารครบถ้วนก็จำเป็นต้องรับจดทะเบียน ส่วนระบบอนุญาต จะต้องมีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดขึ้นก่อน จึงจะอนุญาตให้ดำเนินการได้

ในเรื่องนี้ ศาสตราจารย์ยงยุทธ ยุทธวงศ์ ได้ชี้แจงว่า เหตุที่ไม่ได้เสนอให้พิจารณาจดทะเบียนหรือพิจารณาอนุญาต เนื่องจากจะทำให้เกิดปัญหาขึ้นอีกประเด็นหนึ่งในเรื่องของการใช้ดุลพินิจ หากแต่ที่ต้องการ คือ มีสาระ/ข้อความซึ่งรับประกันได้ว่าผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะมีเหตุผลเพียงพอที่ไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งศูนย์การเรียนเหล่านั้น

กรรมการและเลขานุการ (นายรุ่ง แก้วแดง) ได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 12 กำหนดว่า นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว และองค์กรทางสังคมต่างๆ มีสิทธิจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้น เมื่อองค์กรทางสังคมเหล่านี้ขออนุญาตจัดตั้งศูนย์การเรียน ก็จำเป็นต้องรับจดทะเบียนให้ โดยไม่สามารถบัญญัติสาระในกฎกระทรวงเพื่อริดรอนสิทธิในเรื่องนี้ได้

นายจักรพรรดิ วัฒนา มีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะดังนี้

1. เพื่อให้แผนงานหรือโครงการจัดตั้งศูนย์การเรียนมีคุณภาพและมาตรฐาน จึงเห็นควรเพิ่มเติมสาระในตอนท้ายของข้อ 6(2) ของร่างกฎกระทรวงฯ ว่า ... และข้อกำหนดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน โดยแสดงให้เห็นถึงมาตรฐานและคุณภาพในการจัดการศึกษา

2. กรณีที่ไม่รับจดทะเบียนซึ่งร่างกฎกระทรวงฯ ได้กำหนดให้ผู้ขอจดทะเบียนสามารถยื่นอุทธรณ์ต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ หากเป็นกรณีที่ผู้ขอจดทะเบียนไปดำเนินการตามแนวทางอื่น เช่น ยื่นต่อศาลปกครอง จะมีปัญหาหรือไม่ อย่างไร

ในประเด็นนี้ นายมานิจ สุขสมจิตร ได้ชี้แจงว่า เป็นสิทธิของผู้ขออนุญาตจดทะเบียนจัดตั้งศูนย์การเรียนที่จะอุทธรณ์ และเมื่ออุทธรณ์แล้ว ไม่ได้ผลตามที่ต้องการ ผู้ขออนุญาตก็มีสิทธิยื่นฟ้องต่อศาลปกครองได้

ศาสตราจารย์เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ตั้งข้อสังเกตว่า หากแผนงานหรือโครงการจัดตั้ง หลักสูตรหรือแนวทางการจัดการศึกษา ข้อมูลของบุคลากรและผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ ข้อกำหนดเกี่ยวกับคณะกรรมการศูนย์การเรียน และข้อกำหนดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน มีคุณภาพของเนื้อหาไม่ดี แต่เนื่องจากมีเอกสารหลักฐานประกอบการพิจารณาครบถ้วน ซึ่งก็จำเป็นต้องรับจดทะเบียนจัดตั้งศูนย์การเรียนให้

ดังนั้น จึงได้เสนอแนะให้เพิ่มเติมสาระในข้อ 6(2) ว่า ... ตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ที่จะต้องพิจารณาตามเกณฑ์ซึ่งไม่ใช่การใช้ดุลพินิจ ขณะเดียวกันก็จะต้องไม่มีปัญหาเรื่องคุณภาพของเอกสาร ที่สำคัญ ไม่ได้เป็นการรื้อถอนสิทธิขององค์กรชุมชนหรือองค์กรเอกชนที่จะขอจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ ตามมาตรา 12 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

ในเรื่องนี้ ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผน สกศ. (นางนงราม เศรษฐพานิช) มีความเห็นว่า เกณฑ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันสำหรับการจัดการศึกษาในระบบ ส่วนการจัดการศึกษารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ยังไม่มี จำเป็นจะต้องมีการร่างเกณฑ์ขึ้นใหม่ จึงได้เสนอแนะให้เพิ่มเติมสาระในข้อ 7 ของร่างกฎกระทรวงฯ ว่า เมื่อผู้ขอจดทะเบียนได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และยื่นเอกสารหลักฐานครบถ้วน รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงความพร้อมและศักยภาพของศูนย์การเรียนรู้ในการจัดการศึกษา ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่รับผิดชอบพิจารณา

ประธานฯพิจารณาแล้ว เห็นชอบการปรับแก้สาระข้อ 7 ของร่างกฎกระทรวงฯ ตามที่เสนอ

จากนั้น ประธานฯได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับเหตุผลที่ให้เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้วินิจฉัยอุทธรณ์การขอจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้

ประเด็นนี้ นายอำพล จินดาวัฒนะ คณะทำงานยกร่างกฎกระทรวงฯ ได้ชี้แจงว่า จากการพิจารณาบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเห็นว่า คณะกรรมการฯ ควรดำเนินการเฉพาะเรื่องนโยบาย/กรอบทิศทางในระดับมหภาคเป็นหลัก ส่วนการดำเนินการในระดับปฏิบัติการ งานบริหารควรเป็นหน้าที่โดยตรงของเลขาธิการฯ

ดังนั้น จึงได้ปรับแก้ให้เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้วินิจฉัยอุทธรณ์ ประกอบกับ หากผู้อุทธรณ์ไม่พอใจในผลการวินิจฉัย ก็สามารถยื่นฟ้องต่อศาลปกครองได้อีกระดับหนึ่ง

มติ

สภาการศึกษามีมติเห็นชอบสาระสำคัญของร่างกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรชุมชน องค์กรเอกชน รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ พ.ศ. ตามที่เสนอ และให้สำนักงานฯ นำร่างกฎกระทรวงฉบับนี้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป

วาระที่ 4 เรื่องเพื่อพิจารณา :

4.1 แผนความช่วยเหลือร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยและสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย ระยะที่ 8 (ปีงบประมาณ 2548-2552)

รักษาการแทนผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนการศึกษา สกศ. (นางสุทธศรี วงษ์สมาน) ได้นำเสนอรายละเอียดต่อที่ประชุมว่า รัฐบาลไทยได้ให้การสนับสนุนสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) มาเป็นเวลากว่า 40 ปี โดยให้การสนับสนุนผ่านสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ตั้งแต่สำนักงานฯยังมีบทบาทหน้าที่ในการกำกับดูแลมหาวิทยาลัย โดยเป็นการสนับสนุนตามแผนความช่วยเหลือร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยและสถาบัน AIT ช่วงละ 5 ปี ขณะนี้สิ้นสุดแผนฯ ระยะที่ 7 แล้ว และจะเริ่มเข้าสู่แผนฯ ระยะที่ 8 (ปีงบประมาณ 2548-2552) ซึ่งสถาบันได้ขอการสนับสนุนงบประมาณจำนวน 724.04 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากแผนฯ ระยะที่ 7 (ปีงบประมาณ 2543-2547) จำนวน 122.67 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 20.40

สาระสำคัญของแผนฯ ฉบับดังกล่าว ประกอบด้วย 2 แผนงานหลัก คือ

1. แผนงานผลิตบัณฑิต ได้แก่

1.1 ทุนการศึกษาพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ซึ่งพระราชทานแก่นักศึกษาจากประเทศต่าง ๆ โดยเป็นทุนประเภทให้ทั้งหมด เพื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ปีละ 30 ทุน ทุนละ 893,400 บาท รวม 5 ปี เป็นเงิน 134.01 ล้านบาท

1.2 เงินอุดหนุนการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นทุนการศึกษาระดับปริญญาโทและเอก ประเภทให้บางส่วนแก่ผู้มีสัญชาติไทย ปีละ 240 ทุน เป็นเงิน 445.03 ล้านบาท

2. แผนงานบริหาร ได้แก่

2.1 งบประมาณสนับสนุนการพัฒนาและปรับปรุงเครื่องมือเครื่องใช้ทางการทดลองด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ ปีละ 11 ล้านบาท รวม 5 ปี เป็นเงินทั้งสิ้น 55 ล้านบาท

2.2 งบประมาณสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพในการทำงานวิจัยของสถาบัน ร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาและสถาบันวิจัยของรัฐ ปีละ 18 ล้านบาท รวม 5 ปี เป็นเงินทั้งสิ้น 90 ล้านบาท

จากรายละเอียดที่สถาบัน AIT เสนอขอมา สำนักงานฯ ได้วิเคราะห์ประเด็นหลักและสาระสำคัญ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. เอกลักษณ์และพันธกิจหลักของสถาบัน

สถาบัน AIT ก่อตั้งเมื่อปี 2502 โดยองค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียอาคเนย์ จึงเป็นสถาบันนานาชาติเก่าแก่ที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย และได้รับการยอมรับในระดับภูมิภาค โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นับว่าได้ช่วยเสริมเกียรติภูมิเผยแพร่ชื่อเสียงให้กับประเทศไทย และยังสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่จะพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

สถานภาพของสถาบันถือว่าเป็นองค์กรนานาชาติอิสระ ไม่แสวงหากำไร มีพันธกิจและภารกิจหลักในการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาโทและปริญญาเอก รวมทั้งทำการศึกษาค้นคว้า วิจัย และให้บริการวิชาการแก่ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชีย เฉพาะอย่างยิ่งในด้านวิศวกรรมศาสตร์ สิ่งแวดล้อม วิทยาการเทคโนโลยี และวิทยาการจัดการ

ส่วนการดำเนินงานของสถาบัน มีการประกาศเป็นกฎบัตร และตราเป็นพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานของสถาบัน โดยมีคณะกรรมการอำนวยการเป็นองค์กรบริหารสูงสุด ปัจจุบันมี นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นประธานกรรมการ

2. การสนับสนุนการดำเนินงานแก่สถาบัน

สถาบัน AIT ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากประเทศต่าง ๆ ทั้งในรูปเงินสดเงินเพื่อเป็นทุนการศึกษา และอาจารย์ที่ส่งมาสอน จาก 21 ประเทศ โดยประเทศไทยให้การสนับสนุนในสัดส่วนมากที่สุดร้อยละ 23.76 รองลงมา คือ ญี่ปุ่น ร้อยละ 11.46 สวีเดน ร้อยละ 10.6 เดนมาร์ก ร้อยละ 6.8 สวิสเซอร์แลนด์ ร้อยละ 5.2 ประเทศอื่น ๆ นอกนั้นต่ำกว่าร้อยละ 5

การสนับสนุนจากรัฐบาลไทย มีการสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่การให้ที่ดินราชพัสดุ เป็นที่ตั้งของสถาบัน การยกเว้นนำเข้าอุปกรณ์และวัสดุเพื่อการศึกษา ให้การสนับสนุนงบประมาณในรูปทุนการศึกษาพระราชทาน เงินอุดหนุนสมทบการบริหารงาน และเงินชดเชยภาษีอากรแก่พนักงานของสถาบัน ซึ่งรัฐบาลได้ยกเลิกเงินชดเชยภาษีอากรฯ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2544 และได้ปรับเปลี่ยนงบประมาณในส่วนนี้เป็นเงินอุดหนุนการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแก่นักศึกษาไทย และการวิจัยร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาไทย

3. ประโยชน์ที่เกิดกับประเทศไทย

บัณฑิตของสถาบันมีจำนวนประมาณ 12,509 คน เป็นบัณฑิตไทย 3,258 คน หรือร้อยละ 26 ของบัณฑิตทั้งหมด ในจำนวนนี้ ร้อยละ 38 ได้เข้ารับราชการในหน่วยงานต่าง ๆ และรัฐวิสาหกิจในประเทศไทย ส่วนศิษย์เก่าที่อยู่ในประเทศต่าง ๆ ล้วนมีบทบาทในระดับสูงและมีความผูกพันที่ดีต่อประเทศไทย

การผลิตกำลังคนระดับสูงด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นสาขาที่ประเทศไทยขาดแคลนและมีความต้องการในการพัฒนาประเทศ เป็นภารกิจหลักของสถาบัน ส่วนในด้านการวิจัยและพัฒนา สถาบันมีโครงการวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและช่วยแก้ไขปัญหาสำคัญ ๆ ของประเทศไทย โดยโครงการต่าง ๆ นั้น หลายโครงการเป็นโครงการร่วมระหว่างสถาบัน AIT และสถาบันอุดมศึกษา ทั้งของไทยและต่างประเทศ

ด้านคุณภาพทางวิชาการ สถาบันมีอาจารย์ประจำ 106 คน มาจากประเทศต่าง ๆ 24 ประเทศ โดยมีอาจารย์ชาวไทย 28 คน สัดส่วนการเป็นศาสตราจารย์ต่อรองศาสตราจารย์ต่อผู้ช่วยศาสตราจารย์ ต่ออาจารย์ เท่ากับ 22 : 48 : 22 : 8 รวมทั้งยังมีอาจารย์สนับสนุนที่ได้รับการว่าจ้างมาจากประเทศต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุนแก่สถาบัน อีกจำนวน 39 คน

ด้านการเปิดโอกาสในการทำงานให้กับคนไทย ปัจจุบันสถาบันมีพนักงานที่ทำงานอยู่ จำนวน 1,045 คน เป็นชาวไทย 753 คน หรือร้อยละ 72

ด้านการนำเงินตราเข้าประเทศ ในแต่ละปีสถาบันมีส่วนนำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศไทยจากบุคลากรและนักศึกษาชาวต่างประเทศ จำนวนประมาณ 19.17 ล้านดอลลาร์ หรือประมาณ 767 ล้านบาท โดยไม่รวมเงินตราต่างประเทศที่นักศึกษาและอาจารย์ชาวต่างชาติ นำเข้ามาใช้ส่วนตัว

ข้อเสนอเพื่อพิจารณา คือ

1. ให้ความเห็นชอบในหลักการแผนความช่วยเหลือร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยและสถาบัน AIT ระยะที่ 8 จำนวน 724.04 ล้านบาท
2. ให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลและประสานงานกับสถาบัน AIT สืบต่อจากสำนักงานฯ โดยเริ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ 2549 เพื่อให้สอดคล้องกับโครงสร้างใหม่ของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของสำนักงานฯ และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
3. ให้สำนักงานฯ นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

การพิจารณา

ศาสตราจารย์วรศักดิ์ กนกนุกุลชัย ผู้แทนคณาจารย์ไทยของสถาบัน AIT ชี้แจงเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถาบันและงบประมาณที่ขอสนับสนุนจากรัฐบาลไทยว่า สถาบัน AIT ดำเนินภารกิจหลัก คือ การจัดการเรียนการสอน รายได้หลักของสถาบันจึงมาจากค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียมการศึกษา ซึ่งในแต่ละปี สถาบันจะต้องการค่าใช้จ่ายทั้งหมดประมาณปีละ 700 ล้านบาท ในจำนวนนี้เป็นเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลไทย ประมาณปีละ 100

ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 23 ของเงินช่วยเหลือทั้งหมด ส่วนที่เหลือจะมาจากเงินช่วยเหลือของประเทศต่าง ๆ องค์กรเอกชน บริษัท และตัวผู้เรียนเอง โดยเงินช่วยเหลือดังกล่าวส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของทุนการศึกษาที่ให้กับนักศึกษาทั้งไทยและต่างชาติ ส่วนที่เป็นเงินให้เปล่าจะมีน้อยมาก

สำหรับทุนการศึกษาที่ต้องการการสนับสนุนจากรัฐบาลไทยเป็นจำนวนมาก คือเงินอุดหนุนการศึกษาวិทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนั้น เกิดขึ้นเนื่องจากการขาดแคลนบุคลากรทางด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ของประเทศ รัฐบาลจึงได้มอบหมายให้สถาบันเร่งผลิตบุคลากรในสาขาดังกล่าว แต่เนื่องจากค่าเล่าเรียนที่สถาบันอยู่ในอัตราที่ค่อนข้างสูง รัฐบาลจึงให้การสนับสนุนเงินอุดหนุนเรื่องนี้ในรูปแบบของทุนบางส่วน (fellowship) เพื่อช่วยลดภาระให้กับนักศึกษาที่สมัครเข้ามาเรียนเอง ทำให้สถาบันสามารถผลิตบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในแต่ละปีได้มากขึ้น

ในส่วนของประโยชน์ที่ประเทศไทยได้รับ จากศิษย์เก่าของสถาบันจำนวน 12,000 คน ปรากฏว่า เป็นคนไทย จำนวน 3,000 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 26 ของจำนวนบัณฑิตทั้งหมด ส่วนนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบัน พบว่า นักศึกษาไทยได้รับทุนประมาณร้อยละ 30-35 ขณะที่ประเทศไทยลงทุนไปเพียงร้อยละ 23 เท่านั้น

นอกจากนั้น ประเทศไทยยังได้รับประโยชน์ในเรื่องการปรับปรุงคุณภาพการจัดการกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยอาจารย์ต่างประเทศที่เข้ามาช่วยสอนได้เงินตราจากต่างประเทศปีละประมาณ 1,000 ล้านบาท จากคณาจารย์และนักวิจัยต่างชาติที่เข้ามาร่วมดำเนินการวิจัย รวมทั้งได้ผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อการพัฒนาประเทศเป็นจำนวนมาก

นายมานิจ สุขสมจิตร มีข้อสังเกต 2 ประการ คือ

1. การที่รัฐบาลไทยจะให้ความช่วยเหลือในเรื่องงบประมาณแก่สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) ซึ่งเป็นองค์กรนานาชาติ ดำเนินการโดยอิสระ ไม่อยู่ภายใต้การกำกับของรัฐบาล รวมทั้งจะต้องยกเว้นการปฏิบัติตามกฎหมายให้กับบุคลากรของสถาบันเป็นกรณีพิเศษเป็นจำนวนเงินถึง 724 ล้านบาท รัฐบาลได้ให้เงินอุดหนุนแก่การศึกษาขั้นพื้นฐานเพียงพอแล้วหรือไม่ อย่างไร

2. งบประมาณที่สถาบัน AIT ได้รับการสนับสนุนในแต่ละปีดังกล่าว รัฐบาลไทยโดยหน่วยงานที่ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณสามารถเข้าไปตรวจสอบได้หรือไม่

นอกจากนั้น ในส่วนของการให้ทุนการศึกษา จากข้อมูลที่ปรากฏพบว่า นักศึกษาไทยได้รับทุนพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถเพียง 114 คน และ 30 คน จากจำนวนทั้งหมด 385 คน และ 72 คน ตามลำดับ เป็นไปได้หรือไม่ที่จะมีทุนให้กับนักศึกษาไทยทุกคน

ศาสตราจารย์ยุกยुท ยูทวงศ์ มีข้อเสนอแนะ 3 ประการ คือ

1. เห็นควรให้การสนับสนุนการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพในการทำงานวิจัยของสถาบัน AIT ร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาและสถาบันวิจัย โดยเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างอาจารย์และนักวิจัยจากสถาบันต่าง ๆ คณาจารย์และนักศึกษาของสถาบัน รวมทั้งผู้ที่เพิ่งจบการศึกษาระดับปริญญาเอกที่ได้รับทุนการศึกษาจากรัฐบาล ซึ่งเป็นแนวนโยบายที่ประเทศต่าง ๆ เช่น ประเทศไต้หวัน เกาหลี ญี่ปุ่น ฯลฯ ใช้ในการดึงนักวิจัยจากต่างประเทศเข้ามาช่วยดำเนินการวิจัย เพราะผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์สำหรับประเทศโดยตรง

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสถาบันระบุเพียงวงเงินงบประมาณในภาพรวม จึงขอให้สถาบันแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยนำเข้า เช่น เงินเดือน ค่าวัสดุ อุปกรณ์ ฯลฯ รวมทั้งเป้าหมายและตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินงานโครงการดังกล่าวให้ชัดเจน

2. จากการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพในการทำงานวิจัยดังกล่าว สถาบันควรนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการปรับปรุงการดำเนินงานของสถาบัน จากที่จัดการเรียนการสอนเป็นหลัก มาเป็น สถาบันเพื่อการเรียนรู้และการวิจัยให้มากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบัน

3. ควรจะต้องมีระบบการประเมินผลการดำเนินงานของสถาบันอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานทางวิชาการ เพื่อประกอบการพิจารณาสนับสนุนงบประมาณของรัฐบาล

ศาสตราจารย์เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ เสนอแนะว่า สถาบันควรแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งที่มาของงบประมาณ และวงเงินที่ได้รับจากแหล่งต่าง ๆ รวมทั้งยังได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ที่สถาบันควรจะต้องดำเนินการ เพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินใจให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ซึ่งได้แก่

1. แผนการดำเนินงานของสถาบัน ซึ่งจะต้องแสดงถึงศักยภาพที่จะช่วยเหลือตนเองให้ได้มากขึ้น ตั้งแต่ช่วงแผนความช่วยเหลือฯ ระยะที่ 8 (ปีงบประมาณ 2548-2552) และระยะที่ 9 (ปีงบประมาณ 2553-2557)

2. ผลการจัดอันดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะเป็นตัวบ่งชี้ที่แสดงว่า สถาบันมีศักยภาพในการผลิตบัณฑิตที่ดีขึ้น หรือลดต่ำลง เมื่อเปรียบเทียบกับระดับนานาชาติ หรือประเทศในแถบเอเชียด้วยกัน

3. ประสิทธิภาพการใช้จ่ายเงิน โดยจะต้องมีวิธีการตรวจสอบและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายเงินที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

4. งานวิจัยที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในอนาคต

นายสมชัย วุฑฒิปรีชา เห็นด้วยกับข้อเสนอของศาสตราจารย์เกรียงศักดิ์ เกี่ยวกับการให้สถาบันเสนอแผนการดำเนินงาน ในช่วงระยะที่ 8 ว่าจะมีแนวทางในการดำเนินงานอย่างไร รวมทั้งมีนโยบายที่จะดำเนินการตามภารกิจเดิม คือ การจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก หรือจะปรับเปลี่ยนเป็น สถาบันเพื่อการเรียนรู้และการวิจัย ตามข้อเสนอของศาสตราจารย์ยงยุทธ

นอกจากนั้น ยังได้เสนอแนะเพิ่มเติมว่า สถาบันควรแสดงผลการประเมินการดำเนินงานที่ผ่านมาตามแผน ระยะที่ 7 เมื่อเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ และประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับในฐานะผู้ลงทุนในสัดส่วนสูงที่สุดให้ชัดเจนด้วย

รองปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (นายศักดิ์สิทธิ์ ตรีเดช) มีข้อสังเกต 2 ประการ คือ

1. สถาบันควรแสดงผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการให้เงินอุดหนุนการศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในช่วงระยะที่ผ่านมาว่า ประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด และก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างไร
2. ในฐานะผู้ให้การช่วยเหลือสนับสนุนหลักของสถาบัน รัฐบาลควรมีข้อเสนอแนะในเรื่องการบริหารจัดการแก่สถาบันด้วย เพื่อให้การพัฒนาระบบการวิจัย ฯลฯ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศไทยอย่างแท้จริง

นายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม 4 ประการ คือ

1. สถาบันควรแสดงแผนการดำเนินงานระยะปานกลาง (medium - term plan) ในช่วงระยะ 5 ปีว่า สถาบันมีแหล่งงบประมาณที่ไหน อย่างไร
2. การให้ทุนการศึกษา และการดำเนินงานวิจัย ควรมุ่งเน้นไปสู่เรื่องความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งเป็นวาระแห่งชาติของรัฐบาลเป็นหลัก
3. ควรปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานของสถาบัน จากสถาบันเพื่อการสอนและการวิจัย (teaching and research university) ไปเป็น สถาบันเพื่อการเรียนรู้และการวิจัย (learning and research university) กล่าวคือ เน้นการสอนให้น้อยลง เรียนรู้ให้มากขึ้น
4. สร้างเครือข่ายกับสถาบันอุดมศึกษาอื่นให้มากขึ้น ทั้งในเรื่องของการผลิตบัณฑิตและการวิจัย โดยระบุให้ชัดเจนไว้ในแผนการดำเนินงานด้วย

นายมานะ สุตสงวน มีข้อสังเกต 2 ประเด็น คือ

1. สถาบันได้ให้ความช่วยเหลือแก่กระบวนการจัดการเรียนสอนนิเวศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยถ่ายทอดวิทยาการต่าง ๆ ให้แก่ครูอาจารย์ในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มากน้อยเพียงใด
2. ศิษย์เก่าของสถาบันที่เป็นชาวต่างชาติ ซึ่งมีจำนวนมากถึง 8,000-9,000 คน มีความรู้สึกที่ดีต่อประเทศไทยมากน้อยเพียงใด

มติ

สภาการศึกษามีมติเห็นชอบในหลักการ ให้มีการสนับสนุนงบประมาณแก่สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) โดยมอบหมายให้ ศาสตราจารย์ยงยุทธ ยุทธวงศ์ ศาสตราจารย์เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ และรองเลขาธิการสภาการศึกษา (นางสิริพร บุญญานันต์) นำข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากที่ประชุมมาร่วมกันพิจารณา โดยเฉพาะรายละเอียดของงบประมาณที่จะให้การสนับสนุน ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กไทยและคนไทยจะได้รับเป็นหลักด้วย

4.2 ร่างมาตรฐานการศึกษาของชาติ

รองเลขาธิการและผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา (นางสิริพร บุญญานันต์) ได้ชี้แจงถึงความเป็นมาของการจัดทำร่างมาตรฐานการศึกษาของชาติให้ที่ประชุมทราบว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 33 กำหนดให้สภาศึกษามีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา และมาตรา 34 ได้กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา และคณะกรรมการอุดมศึกษา มีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐาน และ/หรือหลักสูตรแต่ละระดับที่สอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ

เนื่องจากในปัจจุบัน ยังไม่มีมาตรฐานการศึกษาของชาติที่เป็นมาตรฐานกลาง ซึ่งครอบคลุมทุกระดับและประเภทการศึกษา สำนักงานฯ จึงได้ดำเนินการยกร่างมาตรฐานการศึกษาของชาติขึ้น เพื่อให้หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับและประเภทต่าง ๆ สามารถนำไปเป็นแนวทางเพื่อจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

สำหรับความหมายของมาตรฐานการศึกษาของชาตินั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ มาตรา 4 ได้กำหนดนิยามว่า เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา

ส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานยกร่างมาตรฐานการศึกษาของชาตินั้น ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ (นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล) ได้ชี้แจงว่า สำนักงานฯ ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งการศึกษาวิจัยองค์ความรู้ การประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ การประชาพิจารณ์ และการพัฒนาร่างมาตรฐานการศึกษาของชาติ

ในการศึกษาวิจัยองค์ความรู้ ได้ดำเนินโครงการหลัก 3 โครงการ ประกอบด้วย

1. โครงการวิธีการเรียนรู้ของคนไทยซึ่งจะเป็นการวิจัยเพื่อให้ได้คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ และยุทธศาสตร์ของสังคมไทยในการสร้างวิธีการเรียนรู้ สำหรับใช้เป็นกรอบในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย มีเอกสารทั้งหมด 8 เล่ม
2. การวิจัยสำรวจ เป็นการนำผลงานวิจัยสังเคราะห์คุณลักษณะคนไทย ไปสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้อง
3. การประชุมระดมความคิดเห็นจากนักวิชาการ รวม 3 ครั้ง เพื่อประมวลสาระสำคัญเรื่อง คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ วิธีการเรียนรู้ และยุทธศาสตร์ในการพัฒนาวิธีการเรียนรู้

หลังจากนั้น จึงได้ดำเนินโครงการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยศึกษาแนวทางการจัดทำและพัฒนามาตรฐานการศึกษาของชาติ จากการศึกษาประสบการณ์ในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของต่างประเทศ จำนวน 7 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทย ทำให้ได้แนวทางการกำหนดมาตรฐานการศึกษาจากหลายลักษณะ ได้แก่

1. มาจากการกำหนดนโยบายและการแสดงความคาดหวังในระบบการศึกษาแนวใหม่ของผู้นำประเทศ โดยถือเอาการปรับเปลี่ยนทางการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญของการยกระดับคุณภาพของพลเมืองและสังคม
2. เกิดจากการประกาศเป้าหมายของหน่วยงานของรัฐในระดับปลัดกระทรวง เช่น ประเทศออสเตรเลีย ได้ประกาศเป้าหมายหลัก 3 ประการ ได้แก่ มาตรฐานด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน มาตรฐานหลักสูตร และมาตรฐานความเท่าเทียมกันของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ
3. เน้นความสำคัญของโรงเรียน เช่น ประเทศอังกฤษ กำหนดมาตรฐานโดยเน้นความสำคัญที่โรงเรียนและหลักสูตร โดยให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของความร่วมมือของเขตพื้นที่ ครู ผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนให้สูงขึ้น
4. ผูกโยงกับความจำเป็นและความต้องการของสังคม ทั้งในแง่ของการยกระดับคุณภาพประชากรให้อยู่ในแนวหน้า เช่น ประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ มุ่งขจัดความไม่รู้หนังสือและความแตกต่างของชนชาติ

จากนั้น จึงได้ดำเนินโครงการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติที่ประชาชนคาดหวัง ซึ่งเป็นการดำเนินงานร่วมกับสวนดุสิตโพล โดยได้สอบถามความ

คิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติและการใช้มาตรฐานสำหรับการประเมินภายนอก จากประชาชนในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา พบว่า มาตรฐานการศึกษาของชาติ ควรกำหนดเป็นมาตรฐานด้านคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนทุกระดับการศึกษา และควรครอบคลุมทุกระดับและประเภทการศึกษา โดยมาตรฐานที่มีความสำคัญมาก และควรพัฒนาเป็นมาตรฐานของชาติในทุกระดับการศึกษา คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านปัจจัย ได้แก่ ครูมีวิญญานความเป็นครู มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ และสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ส่วนผู้บริหาร ต้องมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ และมาตรฐานด้านกระบวนการ ซึ่งได้แก่ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัย สำนักงานฯ ได้จัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ หลายครั้ง อาทิ นายอมเรศ ศิลาอ่อน ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ ศาสตราจารย์สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ศาสตราจารย์เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ นายยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ ศาสตราจารย์นงลักษณ์ วิรัชชัย รองศาสตราจารย์สุวิมล ว่องวาณิช และผู้แทนจากองค์กรหลัก ของกระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกันวางกรอบแนวทาง สาระ และตัวบ่งชี้มาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งจากการประชุมดังกล่าว มีข้อเสนอแนะในการยกร่างมาตรฐานการศึกษาโดยต้องคำนึงถึง หลักการสำคัญ ได้แก่

1. ต้องมีสาระระบุลักษณะที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาในภาพรวมของประเทศ ทั้งในส่วนที่เป็นอุดมการณ์ หลักการ และเป้าหมายของการจัดการศึกษา
2. ควรเป็นมาตรฐานที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาในระดับนานาชาติและการเปลี่ยนแปลงของโลก เป็นมาตรฐานที่ยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนตามกระแสการเปลี่ยนแปลง โดยมาตรฐานการศึกษาต้องมีส่วนเชื่อมโยงระหว่างภาคการศึกษา กับภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรมการผลิตและการบริการ
3. มีลักษณะเป็นแนวทางหรือเป็นร่มใหญ่ เพื่อให้องค์กรหลักนำไปใช้กำหนด พันธกิจและมาตรฐานการปฏิบัติงานต่อไป

นอกจากนั้น ที่ประชุมได้มอบหมายให้ศาสตราจารย์นงลักษณ์ วิรัชชัย และรองศาสตราจารย์สุวิมล ว่องวาณิช เป็นผู้ยกร่างมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยการศึกษา วิเคราะห์จากเอกสารทั้งหมด รวบรวมมาตรฐานตัวบ่งชี้จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์และ จัดหมวดหมู่เป็นมาตรฐานและตัวบ่งชี้ โดยศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ เป็นผู้ตรวจสอบ ความชัดเจนของสาระ ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานทั่วไป เป็นเรื่องการศึกษาตลอดชีวิต เต็มตามสิทธิ คุ่มค่า และยั่งยืน ซึ่งเป็นอุดมการณ์และหลักการการศึกษาของไทย

มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานผลลัพธ์ โดยคำนึงถึงลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย จากเป้าหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งจำแนกเป็น 4 มาตรฐานย่อย คือ ผู้เรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองและสมาชิกของสังคม

มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานองค์กร เน้นเรื่องสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษาอื่น ๆ

มาตรฐานที่ 4 มาตรฐานทางวิชาการ โดยการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะต้องสร้างจากกระบวนการจัดการศึกษาที่พึงประสงค์ ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดทั้งใน ด้านบริหารวิชาการและบริการวิชาการ

มาตรฐานที่ 5 มาตรฐานบริหารจัดการทั่วไป เป็นการบริหารและการประกันคุณภาพที่ทั่วถึง โปร่งใส และเป็นธรรมในทุกระดับ

จาก 5 มาตรฐานที่กล่าวข้างต้น เมื่อได้มีการประชุมและประชาพิจารณ์ มีข้อเสนอว่า ควรปรับให้เป็น 4 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 1 อุดมการณ์ หลักการในการจัดการศึกษาของชาติ : การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อทุกคน และทุกคนเพื่อการศึกษา

มาตรฐานที่ 2 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลเมืองโลก : คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

มาตรฐานที่ 3 การจัดการศึกษา : การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน และการบริหารที่เน้นสถานศึกษาเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 4 แนวนำสู่การปฏิบัติ : การสร้างวิถีการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ให้เข้มแข็ง และการใช้มาตรฐานการศึกษาของชาติ

สำหรับร่างมาตรฐานการศึกษาของชาติที่นำเสนอเพื่อพิจารณาในการประชุมครั้งนี้ สำนักงานฯ ได้จัดการประชุมผู้บริหารระดับสูง และผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ครั้ง เพื่อพิจารณาร่างมาตรฐานการศึกษาของชาติในสาระสำคัญและตัวบ่งชี้ที่ได้จากการประชุมที่ผ่านมา ที่ประชุมมีมติให้ปรับปรุงร่างมาตรฐานการศึกษาของชาติ เพื่อนำเสนอสภาการศึกษา โดยมีสาระสำคัญ 2 ส่วน ได้แก่ อุดมการณ์ หลักการในการจัดการศึกษา และมาตรฐานหลัก 3 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก : คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

มาตรฐานที่ 2 การจัดการศึกษา : จัดการเรียนรู้และการบริหารฐานโรงเรียนที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน

มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : การสร้างวิถีการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ให้เข้มแข็ง

สำหรับในส่วนของอุดมการณ์ หลักการในการจัดการศึกษาของชาตินั้น อุดมการณ์ที่สำคัญของการจัดการศึกษา ก็คือ การศึกษาตลอดชีวิต และการสร้างสังคมไทยเป็นสังคมแห่งความรู้ ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องสร้างคุณภาพชีวิต และสังคมที่บูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรม เป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทุกคน มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก ปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และพัฒนาทรัพยากรบุคคล เพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน และสามารถตรวจสอบได้อย่างมั่นใจว่า การศึกษาเป็นกระบวนการของการพัฒนาชีวิตและสังคม เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ให้สามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ

เพื่อให้เป็นไปตามอุดมการณ์และหลักการในการจัดการศึกษา จึงได้กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ไว้ 3 มาตรฐาน และ 10 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก : คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข โดยเป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น คนเก่ง คนดี และมีความสุข โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัย ตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ ตรงตามความต้องการ ทั้งในด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ปัญญา ความรู้และทักษะ คุณธรรมและจิตสำนึกที่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้ มี 5 ตัว ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ที่ 1 กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ วัดได้จากคนไทยส่วนใหญ่มีสุขภาพกายและจิตที่ดี มีพัฒนาการด้านร่างกาย สมอง สติปัญญา และด้านจิตใจ เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ ตามเกณฑ์การพัฒนาในแต่ละช่วงวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม วัดจากการพัฒนาของผู้เรียน การนำความรู้ไปใช้ในการสร้างงานหรือสร้างประโยชน์ให้สังคม และการใช้หรือสร้างภูมิปัญญาที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว วัดจากความสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ รู้ทันโลก และปรับตัวได้ มีความสามารถในการใช้แหล่งความรู้และสื่อต่าง ๆ

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ทักษะทางสังคม วัตถุประสงค์ การมีทักษะและความสามารถที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข และสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวบ่งชี้ที่ 5 คุณธรรม จิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก วัตถุประสงค์ การดำเนินชีวิตโดยกายสุจริต วาจสุจริต และมโนสุจริต มีจิตสำนึกประชาธิปไตย เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน สังคม และปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 2 การจัดการศึกษา : จัดการเรียนรู้และการบริหารฐานโรงเรียนที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน ผู้เรียนเห็นแบบอย่างที่ดี ได้ฝึกการคิด และได้เรียนจากประสบการณ์ตรงที่หลากหลาย ได้เรียนตรงตามความสนใจ และมีความสุขในการเรียน ครู คณาจารย์ก็รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล เตรียมการสอนและสื่อที่ผสมผสานความรู้สากลกับภูมิปัญญาไทย จัดบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ จัดหาและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และพัฒนาความคิดผู้เรียนอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ ส่วนปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญประสบผลสำเร็จ ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ ผู้เรียน ครู คณาจารย์ ผู้บริหาร ผู้ปกครองและสมาชิกชุมชน และปัจจัยด้านการบริหาร ได้แก่ หลักการบริหารจัดการ และหลักธรรมาภิบาล

ตัวบ่งชี้ของมาตรฐานนี้มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีการจัดหลักสูตรการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ วัตถุประสงค์ การพัฒนาของผู้เรียน การมีคุณภาพตามเกณฑ์ระดับนานาชาติของหน่วยงานการศึกษา มีการพัฒนาสื่อและการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีการพัฒนาผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ วัตถุประสงค์ การพัฒนาผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การมีคุณธรรม มีความพึงพอใจในการทำงาน และการรวมตัวเพื่อจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อสร้างเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะกลุ่มวิชาชีพ

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีการบริหารจัดการที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน โดยชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการบริหารเพื่อพัฒนาผู้เรียน วัตถุประสงค์ การเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาการจัดการเรียนรู้ขององค์กรชุมชน ครู คณาจารย์ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และสมาชิกของชุมชนมีความเต็มใจ ตั้งใจ และมีส่วนร่วม รวมทั้งการกำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก

มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : การสร้างวิถีการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ให้เข้มแข็ง โดยการส่งเสริมและสร้างกลไกเพื่อให้คนไทยทุกคนมีโอกาสและทางเลือกที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย โดยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพ และขีดความสามารถของคนไทยในการพัฒนาประเทศ

ตัวบ่งชี้ มี 2 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1 การบริการวิชาการและสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน วัตถุประสงค์ การร่วมจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนของสถานศึกษา และองค์กรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งชุมชนมีสถานภาพเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 2 การวิจัย ศึกษา สร้างเสริม สนับสนุนแหล่งการเรียนรู้และกลไกการเรียนรู้ วัตถุประสงค์จากการจัดหา/จัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ และการระดมทรัพยากรและความร่วมมือจากทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาในการสร้างกลไกการเรียนรู้

ข้อเสนอเพื่อพิจารณา สำนักงานฯ ขอเสนอสภาการศึกษาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างมาตรฐานการศึกษาของชาติ และให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

การพิจารณา

นางสาวจันทร์เพ็ญ แก้วเชียงใต้ มีข้อสังเกต 2 ประการ คือ

1. ร่างมาตรฐานการศึกษาของชาติที่กำหนดขึ้นยังขาดความเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์บางข้อ รวมทั้งตัวบ่งชี้บางตัวก็ไม่สามารถกำหนดเกณฑ์ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้
2. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติโดยใช้เกณฑ์เดียว อาจทำให้สถานศึกษาที่ยังไม่มีความพร้อมรวมถึงโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่สามารถปฏิบัติตามได้

ดังนั้น จึงควรมีการจัดทำแผนภูมิที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงและกลไกการปฏิบัติตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการอุดมศึกษา มาตรฐานการอาชีวศึกษา มาตรฐานการประเมินภายนอก กับการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และบุคลากรไว้อย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสียมีความเข้าใจตรงกันกับนักวิชาการที่กำหนดในเรื่องนี้ รวมทั้งมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นหลายระดับ เพื่อให้สถานศึกษาที่มีศักยภาพต่างกัน สามารถนำไปปฏิบัติได้

นายสมชาย วุฑฒิปรีชา มีข้อสังเกตในเรื่องของการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติไปสู่ปฏิบัติว่า หากจะดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จ ควรจะต้องนำไปกำหนดไว้ในหลักสูตร แผนการสอน และบันทึกการสอนของครูผู้สอน ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมาตรฐานการศึกษาของชาติจะเพิ่มภาระการสอนของครูให้มากขึ้น หากครูไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ โอกาสที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามเจตนารมณ์จะมีน้อยมาก

นายมานะ สุตสงวน มีข้อสังเกต 2 ประเด็น คือ

1. มาตรฐานการศึกษาของชาติที่กำหนดขึ้นนี้ จะใช้กับผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกคนหรือไม่
2. จะวัดมาตรฐานการศึกษาของชาติในระดับการศึกษาใด และอย่างไร นอกจากนั้น ในส่วนของผู้ใหญ่ จะมีแนวทางในการวัดมาตรฐานการศึกษาของชาติอย่างไร

ศาสตราจารย์สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ กล่าวว่า มาตรฐานการศึกษาที่ดำเนินการในช่วงระยะที่ผ่านมาล้วนเป็นมาตรฐานในส่วนย่อย โดยยังไม่มีมาตรฐานการศึกษาในภาพรวม ดังนั้น ตามที่มาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้สภาการศึกษาทำหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติ ก็เพื่อที่จะให้มาตรฐานการศึกษาดังกล่าวเป็นตัวกำหนดทิศทางของคนไทย ทิศทางในการจัดการศึกษา และทิศทางของสังคมไทยว่า ควรจะมีคุณลักษณะอย่างไร หรือเป็นอย่างไร ตามลำดับ

ส่วนของผู้ใช้มาตรฐานการศึกษาของชาติ คือ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน/อุดมศึกษา /อาชีวศึกษา ซึ่งจะต้องกำหนดมาตรฐานของการศึกษาในแต่ละระดับ/ประเภทการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานของชาติ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งจะต้องใช้มาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นกรอบในการกำหนดมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอก โดยมาตรฐานที่มีอยู่ในปัจจุบัน เป็นเพียงมาตรฐานที่กำหนดขึ้นเป็นการเฉพาะหน้าเท่านั้น และสำนักงานทดสอบแห่งชาติ ซึ่งจะต้องใช้เป็นมาตรฐานดังกล่าวเป็นกรอบในการสร้างแบบทดสอบระดับชาติ (National Test)

ดังนั้น ผู้ใช้มาตรฐานการศึกษาของชาติ จึงมิใช่ครู หรือสถานศึกษา เช่นที่เข้าใจกันโดยทั่วไป

สำหรับมาตรฐานที่กำหนดขึ้นทั้ง 3 มาตรฐาน มีความเห็นว่า ให้ทิศทางที่ครบถ้วน สมบูรณ์ และเหมาะสม โดยมีผลการวิจัยสนับสนุนอย่างชัดเจน ส่วนตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐาน สามารถปรับเพิ่มเติมได้ต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เลขา ปิยะอัจฉริยะ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ในร่างมาตรฐานการศึกษาของชาติฉบับแรก ซึ่งมี 4 มาตรฐานนั้น มาตรฐานที่ 1 ซึ่งเน้นในเรื่องการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อทุกคนและทุกคนเพื่อการศึกษา นับเป็นหลักการที่บ่งบอกถึงทิศทางการจัดการศึกษาในระดับมหภาคที่ชัดเจน จึงเป็นที่น่าเสียดายว่ามาตรฐานในเรื่องนี้ได้ถูกตัดออกเหลือเพียง 3 มาตรฐาน

2. ตัวบ่งชี้ที่ปรากฏในมาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก ทุกข้อ ควรปรับเปลี่ยนเป็น คนไทยทุกคน แทนการระบุว่า คนไทยส่วนใหญ่ เพื่อให้สอดคล้องกับสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดการศึกษาให้กับทุกคน รวมทั้งเพิ่มเติมตัวบ่งชี้ในเรื่องการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับคนไทยทุกคนด้วย

3. ปรับแก้ถ้อยคำของตัวบ่งชี้ข้อ 3.1 ในมาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา ซึ่งระบุว่า องค์กรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ขึ้นในสถานศึกษาตามสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของบุคลากรภายในสถานศึกษา เป็น ...ตามสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

4. เพิ่มเติมตัวบ่งชี้ในมาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ในเรื่องการวิจัยกับการศึกษาที่มีคุณภาพ

ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ กล่าวว่า วงการการศึกษาไทยกำลังตื่นตระหนกกับคำว่ามาตรฐานการศึกษา เนื่องจากในปัจจุบันมีมาตรฐานการศึกษาที่จะต้องถือปฏิบัติเป็นจำนวนมาก แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ ได้กำหนดให้ สภาการศึกษา มีหน้าที่กำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติ จึงจำยอมให้มีมาตรฐานการศึกษาเกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม มาตรฐานการศึกษาของชาติที่กำหนดขึ้น จะต้องกว้าง ยืดหยุ่น และมีความเชื่อมโยง เพื่อให้องค์กรหลักที่จัดการศึกษาได้มองเห็นภาพรวมและเป้าหมายในการจัดการศึกษาของชาติ รวมทั้งมีทิศทาง และแนวทางในการจัดการศึกษาอย่างชัดเจน แต่ไม่ใช่ไม้บรรทัดที่ใช้เพื่อวัดระดับความสูงต่ำ เด่นหรือด้อย เช่นที่เข้าใจกันโดยทั่วไป

สำหรับการปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาที่เสนอมานี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เห็นด้วยกับข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคุณจันทร์เพ็ญ ส่วนข้อเสนอแนะที่ต้องการให้ปรับถ้อยคำในตัวบ่งชี้จาก คนไทยส่วนใหญ่ เป็น คนไทยทุกคน นั้น เห็นควรใช้เพียงคำว่า คนไทย ก็จะมีหมายถึงคนไทยทุกคนอยู่แล้ว

นายอำพล จินดาวัฒนะ ให้ความเห็นว่า มาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นการกำหนดกรอบทิศทางการศึกษาของชาติ ไม่ใช่มาตรฐานของโรงเรียน ครู หรือการศึกษาในระบบ แต่จะเป็นเครื่องมือของทุกฝ่ายในสังคมที่จะนำไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ของคนไทยทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ดังนั้น การที่กำหนดไว้ 3 มาตรฐาน น่าจะเพียงพอ

ส่วนข้อเสนอแนะในการปรับแก้ตัวบ่งชี้ของแต่ละมาตรฐาน มีรายละเอียดดังนี้

1. ในมาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ในเรื่อง คนดี ยังไม่ชัดเจน โดยตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้ คือ คุณธรรม จิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยังไม่สามารถสะท้อนความเป็นคนดีได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงขอเสนอให้

ปรับเปลี่ยนเป็น การเป็นอาสาสมัครเพื่อสังคม ซึ่งศาสตราจารย์ประเวศ วะสี กล่าวว่า การสร้างจิตวิญญาณอาสาสมัครเพื่อสังคม ก็คือ การสร้างคนดี คนที่มีจิตสาธารณะ นั่นเอง รวมทั้งสามารถวัดได้อย่างเป็นรูปธรรมด้วย

2. ในมาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมการเรียนรู้ ควรจะต้องเพิ่มตัวบ่งชี้ที่เป็นรูปธรรม ซึ่งอยู่นอกกระบวนการศึกษาด้วย เนื่องจากตัวบ่งชี้ที่ปรากฏในเอกสารยังเป็นตัวบ่งชี้ในระบบการศึกษาเท่านั้น เช่น ทุกองค์กร/หน่วยงานต้องรับผิดชอบและร่วมจัดระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทุกฝ่ายในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง

รองเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา (นายพลสัมพันธ์ โปธิ์ศรีทอง) กล่าวว่า เห็นด้วยกับร่างมาตรฐานการศึกษาของชาติทั้ง 3 มาตรฐาน

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า ในมาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา ควรเน้นการจัดการศึกษาที่หลากหลาย ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย มากกว่าการเน้นเฉพาะการศึกษาในระบบ และการบริหารฐานโรงเรียน

ส่วนมาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ควรเน้นว่า เมื่อแต่ละคนได้รับการศึกษาแล้ว เป้าหมายสุดท้ายจะอยู่ที่สังคมได้เกิดการเรียนรู้ เข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้

นายสุวัฒน์ เงินฉ่ำ กล่าวว่า ความสับสนของมาตรฐานการศึกษาเกิดขึ้นเนื่องจากมาตรฐานย่อยได้ถูกกำหนดขึ้นและนำมาใช้ปฏิบัติก่อนมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งเป็นมาตรฐานการศึกษาภาพรวม

นอกจากนั้น ยังมีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับแก้ร่างมาตรฐานการศึกษาของชาติ 2 ประการ คือ

1. ปรับแก้สาระสำคัญเพื่อแสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างอุดมการณ์ หลักการในการจัดการศึกษาของชาติ และมาตรฐานการศึกษาทั้ง 3 มาตรฐานให้ชัดเจน

2. เห็นด้วยกับข้อสังเกตของนายพลสัมพันธ์ที่กล่าวว่า มาตรฐานการศึกษานี้ เน้นการศึกษาในระบบมากเกินไป จึงควรปรับแก้ข้อความจาก มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา จัดการเรียนรู้และการบริหารฐานโรงเรียนที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน เป็น จัดการเรียนรู้และการบริหารที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย

3. ปรับตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐาน โดยให้มีจำนวนน้อย ชัดเจน และวัดได้

เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (นายวีรศักดิ์ วงษ์สมบัติ) เห็นด้วยกับข้อสังเกตของนายพลสันต์ และนายสุวัฒน์ เกี่ยวกับมาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา ซึ่งไม่ควรเน้นเฉพาะการศึกษาในระบบ แต่ควรเน้นการเรียนการสอนในสถานการณ์จริง เป็นหลัก

รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นายบุญยงค์ เวชมนิศรี) มีข้อสังเกตเพื่อการปรับปรุง ดังนี้

1. ในมาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก ควรปรับแก้เป็น ในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก เพื่อให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรปรับแก้ตัวบ่งชี้ให้มีความชัดเจนขึ้นด้วย
2. ในมาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา เห็นควรปรับแก้เป็น จัดการเรียนรู้และการบริหารโรงเรียนที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ

นายจักรพรรดิ วัฒนา มีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะดังนี้

1. เห็นด้วยกับร่างมาตรฐานการศึกษาของชาติทั้ง 3 มาตรฐานที่นำเสนอ
2. ขอให้ตรวจสอบรายละเอียดของร่างมาตรฐานกับสาระสำคัญใน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทั้งในแง่ของถ้อยคำและทิศทางที่กำหนดไว้ให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมดอย่างแท้จริง เช่น มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา กับหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ เป็นต้น

พระเทพโสภณ ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

1. ถ้อยคำที่ปรากฏในมาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข กับที่ปรากฏในมาตรา 6 และมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ยังไม่ตรงกัน และครอบคลุมตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ กำหนด ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องความเข้าใจและทำให้ต้องมีการตีความต่อไป เช่น คำว่า ปัญญา ในมาตรฐาน และสติปัญญา ที่ปรากฏในพระราชบัญญัติฯ หรือมีเฉพาะคุณธรรม ในมาตรฐาน แต่ในพระราชบัญญัติฯ จะมีทั้งคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม

นอกจากนั้น ในส่วนของตัวบ่งชี้ก็ยังไม่สามารถระบุได้ว่า ตัวใดเป็นตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงคนเก่ง คนดี หรือมีความสุข ดังนั้น จึงควรมีการกำหนดให้ชัดเจนและเชื่อมโยงกันเพื่อให้เห็นภาพรวมที่สมบูรณ์

2. ตัวบ่งชี้ในมาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา ควรเพิ่มเติมตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการพัฒนา/การบริหารจัดการให้ผู้บริหาร ครู-คณาจารย์สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งตัวบ่งชี้ที่ปรากฏกลับเน้นไปในเรื่องของการจัดหลักสูตรเป็นหลัก โดยยังไม่ได้สะท้อนถึงเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริง

3. ตัวบ่งชี้ในมาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ควรมีการปรับแก้ ตัวบ่งชี้ให้สามารถสะท้อนถึงแนวทางอันจะนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง ทั้งในเรื่องของนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ ฯลฯ

นายทองอยู่ แก้วไทรสะ มีข้อสังเกตว่า เมื่ออุดมการณ์และหลักการของการจัดการศึกษา คือ การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทุกคน ก็ควรจะต้องมีทั้งคำ สาระ และตัวบ่งชี้ปรากฏอยู่ในทั้ง 3 มาตรฐานด้วย เพื่อให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จตามอุดมการณ์และหลักการที่วางไว้

รองศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ ขอให้เพิ่มเติมข้อความในตัวบ่งชี้ของมาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น คือ การพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขนั้น ให้หมายรวมถึง ชนกลุ่มน้อย ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้ยากไร้ด้วย

นายมานิจ สุขสมจิตร มีข้อสังเกตว่า ในมาตรฐานที่ 1 ควรให้ความสำคัญกับคนดี เป็นลำดับแรกมากกว่าการให้ความสำคัญกับคนเก่ง

ศาสตราจารย์เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ มีข้อเสนอแนะในภาพรวมเพื่อการปรับปรุงร่างมาตรฐานการศึกษาของชาติ ดังนี้ 1) ควรใช้คำที่สั้นและกระชับมากขึ้น 2) ควรนำเสนอเพียง 1 ประเด็นในตัวบ่งชี้แต่ละตัว เพื่อความชัดเจนและไม่ซ้ำซ้อนประเด็นกับตัวบ่งชี้อื่น 3) ควรใช้คำที่ชัดเจนไม่มีความหมายกำกวม 4) ควรปรับตัวบ่งชี้ให้ชัดเจน มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น เนื่องจากบางประเด็นยังเป็นการระบุถึงอย่างกว้าง ๆ และ 5) ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ที่บ่งชี้ถึง การบริหารฐานโรงเรียน ในมาตรฐานที่ 2

ส่วนข้อเสนอเพื่อการปรับแก้ในแต่ละมาตรฐาน มีรายละเอียดดังนี้

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์

1. ปรับถ้อยคำในตัวบ่งชี้จากที่ระบุว่า คนไทยส่วนใหญ่ เป็น คนไทย ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของศาสตราจารย์สุมน

2. เพิ่มเติมสาระในตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองโลกให้ชัดเจน เช่น เพิ่มเติมถ้อยคำในตัวบ่งชี้ที่ 4 ทักษะทางสังคม โดยให้รวมถึงทั้งสังคมไทยและสังคมโลก

3. เพิ่มเติมตัวบ่งชี้ที่ระบุถึงการเป็น คนดี หรือเป็นผู้มีคุณธรรมให้ชัดเจน เช่น เพิ่มเติมว่า คนไทยเป็นผู้มีจิตสำนึกและคุณธรรมในการคิด การตัดสินใจ และการกระทำตามบรรทัดฐานทางสังคม เป็นต้น

4. ปรับแก้ตัวบ่งชี้ข้อ 2.3 ซึ่งระบุว่า คนไทย ชุมชน หรือสังคมมีการใช้หรือสร้างภูมิปัญญาที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม ให้ชัดเจนและเข้าใจได้ง่ายขึ้น

5. ปรับแก้ตัวบ่งชี้ในข้อ 3 ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว โดยแยกออกเป็น 2 ข้อย่อย มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา

1. ปรับแก้ถ้อยคำในตัวบ่งชี้ที่ 1 ซึ่งระบุว่า ...ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตาม ธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ ให้เป็นคำที่มีความหมายชัดเจนมากขึ้น

2. ปรับแก้ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 ผู้เรียนทุกกลุ่มสำนึกในคุณค่าการเรียนรู้ สนใจใฝ่เรียนรู้ มีความสุขในการเรียนรู้ ... ไประบุไว้ภายใต้มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์

3. ปรับแก้ถ้อยคำในตัวบ่งชี้ที่ 3 มีการบริหารจัดการที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน โดยชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการบริหารเพื่อพัฒนาผู้เรียน เป็น มีการจัดการที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

4. ปรับแก้ถ้อยคำในตัวบ่งชี้ที่ 3.1 องค์กรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ขึ้นในสถานศึกษาตามสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของ บุคลากรภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของผู้ช่วยศาสตราจารย์เลข

5. ปรับแก้ข้อความในตัวบ่งชี้ที่ 3.2 ผู้เรียน ครู คณาจารย์ ผู้ปกครอง และสมาชิกชุมชนส่วนใหญ่มีความเต็มใจ ตั้งใจ มีส่วนร่วมปฏิบัติหน้าที่ของตน ส่งผลให้ผู้รับบริการ/ผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มมีความพึงพอใจต่อการจัดบริการการศึกษา โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ที่ ต้องการเป็นหลัก

มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

เพิ่มเติมข้อความในตัวบ่งชี้ที่ 1 การบริการวิชาการและสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและชุมชน เป็น การบริการวิชาการและสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและชุมชนให้เป็นสังคมการเรียนรู้ เพื่อให้มีความสมบูรณ์มากขึ้นและสามารถสะท้อนถึงแนวทางการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา)

มีข้อสังเกตใน 2 ประเด็น คือ

1. มาตรฐานการศึกษาของชาติที่ระบุไว้ มีลักษณะค่อนข้างกว้าง ถ้าไม่มีคู่มือการนำไปปฏิบัติที่ชัดเจนว่า จะให้นำไปใช้มากน้อยเพียงใด และอย่างไร อาจทำให้ผู้ปฏิบัตินำไปดำเนินการโดยผิดวัตถุประสงค์ได้

2. ตัวบ่งชี้ในทุกมาตรฐานยังเน้นการดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นหลัก ดังนั้นจึงควรมีการปรับให้กว้างขึ้น รวมทั้งมีทิศทาง/แนวปฏิบัติสำหรับกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง สื่อมวลชน ฯลฯ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องการศึกษา ตามหลักการที่ว่า ทุกคนเพื่อการศึกษให้ชัดเจนด้วย

นางจรรยาพร ธรณินทร์ เสนอแนะว่า เนื่องจากมาตรฐานการศึกษาของชาติ นำมาใช้หลังจากมาตรฐานการศึกษาอื่น ๆ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องชี้แจงกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งครู ผู้เรียน ผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป ให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องถึงความเหมือน และความแตกต่างกับมาตรฐานการศึกษาอื่น ๆ

นอกจากนั้น ในการวัดผลสัมฤทธิ์ของแต่ละมาตรฐาน ควรจะต้องมีการระบุว่า จะต้องวัดโดยใคร วัดเมื่อไร และวัดอย่างไร รวมทั้งจะมีการตีความและแปลผลอย่างไรด้วย

ประธานฯ กล่าวว่า โดยภาพรวมเห็นชอบในสาระสำคัญของร่างมาตรฐานการศึกษา ของชาติที่นำเสนอมานี้ และเห็นว่าตัวบ่งชี้ เนื่องจากค่อนข้างเป็นนามธรรม จึงกำหนดได้ ค่อนข้างยาก

อย่างไรก็ตาม ในแต่ละมาตรฐานควรมีตัวบ่งชี้ประมาณ 3-5 ตัว และตัวบ่งชี้เหล่านี้ เมื่อวัดแล้วจะต้องสะท้อนให้เห็นถึงเป้าหมายของแต่ละมาตรฐานที่กำหนดไว้ได้ เพื่อให้เป็น เกณฑ์ขั้นต่ำของการนำไปปฏิบัติ ดังนั้น ที่สำคัญคือ ตัวบ่งชี้จะต้องวัดได้

มติ

สภาการศึกษาเห็นชอบในหลักการของร่างมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดย มอบหมายให้สำนักงานฯ ไปดำเนินการปรับแก้ตามข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของกรรมการ เฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของตัวบ่งชี้ ควรจะต้องมีความชัดเจนและสามารถวัดได้

หลังจากนั้น ให้เวียนแจ้งกรรมการทุกท่านพิจารณาในรายละเอียดอีกครั้งหนึ่ง และนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ปิดประชุมเวลา 17.30 น.

นางสาวลลิตา ยวนากร

นางสาวกิงกาญจน์ เมฆา

ผู้บันทึกการประชุม

นางสิริพร บุญญานันต์

รองเลขาธิการและผู้ช่วยเลขานุการสภาการศึกษา

ตรวจรายงานการประชุม